

Συνέδρια της Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης Τεχνολογιών Πληροφορίας & Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση

Τόμ. 1 (2018)

11ο Πανελλήνιο και Διεθνές Συνέδριο «Οι ΤΠΕ στην Εκπαίδευση»

Οι διαδικτυακές κοινότητες των αναπληρωτών δασκάλων και η θεματολογία του

*Δέσποινα Αθανασιάδου, Γεωργία Βασιλακάκη,
Έλενα Παλιάτσιου, Ματίνα Τσιμοπούλου*

Βιβλιογραφική αναφορά:

Αθανασιάδου Δ., Βασιλακάκη Γ., Παλιάτσιου Έ., & Τσιμοπούλου Μ. (2022). Οι διαδικτυακές κοινότητες των αναπληρωτών δασκάλων και η θεματολογία του. *Συνέδρια της Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης Τεχνολογιών Πληροφορίας & Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση*, 1, 311–314. ανακτήθηκε από <https://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/cetpe/article/view/4277>

Οι διαδικτυακές κοινότητες των αναπληρωτών δασκάλων και η θεματολογία τους

Δέσποινα Αθανασιάδου¹, Γεωργία Βασιλακάκη², Έλενα Παλιάτσιου³ και Ματίνα Τσιμπούλου⁴

despina_ath@hotmail.com, vasilakgeorgiavs@gmail.com, elenpali93@gmail.com,
tsimopf4@gmail.com

¹ Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, ² Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
³ Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, ⁴ Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Περίληψη

Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι η διερεύνηση και ανάδειξη των θεμάτων που απασχολούν τους αναπληρωτές δασκάλους, όπως αυτά αποτυπώνονται στις διαδικτυακές κοινότητες στις οποίες συμμετέχουν. Ειδικότερα, επιλέγονται τρεις διαδικτυακές κοινότητες αναπληρωτών δασκάλων στο Facebook και εξετάζεται το σύνολο των αναρτήσεων που δημοσιεύθηκαν σε αυτές μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Η μέθοδος που υιοθετήθηκε έδωσε έμφαση στον λόγο που εκφράζουν τα υποκείμενα και για αυτό η επεξεργασία των δεδομένων βασίστηκε στη φαινομενολογική ανάλυση περιεχομένου. Μέσα από την ανάλυση των δεδομένων προκύπτουν διαπιστώσεις τόσο για την αυξομείωση του ενδιαφέροντος των αναπληρωτών δασκάλων για ενασχόληση με τις διαδικτυακές τους κοινότητες ανά χρονικές περιόδους όσο και για τους προβληματισμούς τους.

Λέξεις κλειδιά: Διαδικτυακές κοινότητες πρακτικής, Αναπληρωτές δάσκαλοι, Facebook

Εισαγωγή

Διαδικτυακές Κοινότητες

Στη σημερινή εποχή, αρκετοί επαγγελματίες έχουν οργανώσει διαδικτυακές κοινότητες προκειμένου να ενημερώνονται για τον κλάδο τους και να ανταλλάσσουν πληροφορίες με την επαγγελματική τους ομάδα (Tsiotakis & Jimoyiannis, 2016). Οι συγκεκριμένες διαδικτυακές κοινότητες, επειδή ακριβώς εκπληρώνουν επαγγελματικές ανάγκες, αναφέρονται ως «Διαδικτυακές κοινότητες πρακτικής» (Κώστας, 2015). Παράλληλα, αν και υπάρχει μία πληθώρα διαδικτυακών κοινοτήτων, υπάρχει μια που συγκεντρώνει τους περισσότερους χρήστες παγκοσμίως, το Facebook (Wang, 2013). Μια από τις σημαντικότερες λειτουργίες του, η οποία σχετίζεται με την παρούσα εργασία, είναι ότι στο Facebook, άτομα κοινής επαγγελματικής κατηγορίας μπορούν να δημιουργήσουν ομάδες και να μοιράζονται τις εμπειρίες τους.

Αναπληρωτές δάσκαλοι

Ανάμεσα στους χρήστες του Facebook συναντώνται Έλληνες αναπληρωτές δάσκαλοι, οι οποίοι έχουν συστήσει διαδικτυακές κοινότητες πρακτικής με αφετηρία την κοινή επαγγελματική τους ταυτότητα. Η συγκεκριμένη κατηγορία εκπαιδευτικών αποτελεί μια επαγγελματική ομάδα που βιώνει πολλαπλούς περιορισμούς, οι οποίοι συνδέονται με τις συνθήκες εργασίας τους. Καθώς, σε αντίθεση με άλλες χώρες όπου οι αναπληρωτές δάσκαλοι προσλαμβάνονται τυπικά για μια ημέρα μέχρι την επιστροφή του μόνιμου δασκάλου (Antonson, 2010), στην Ελλάδα παρατηρείται το φαινόμενο οι αναπληρωτές δάσκαλοι να

καλύπτουν όχι μόνο έκτακτα λειτουργικά κενά αλλά και οργανικά (Λουκοπούλου, 2015). Επομένως, αξίζει να διερευνηθούν τα θέματα που απασχολούν τους αναπληρωτές δασκάλους στην Ελλάδα, οι οποίοι βιώνουν δυσχερότερες συνθήκες εργασίας απ' ότι εκείνοι του εξωτερικού.

Μέθοδος

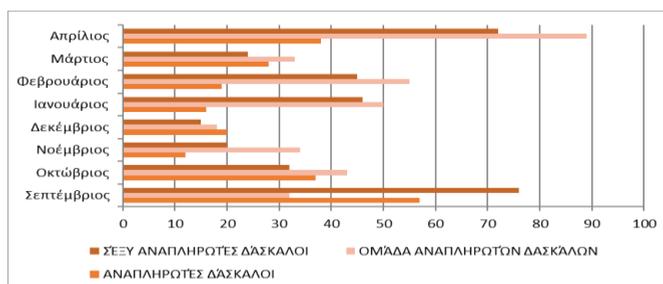
Σύμφωνα με τα παραπάνω, η παρούσα εργασία εντάσσεται στην έρευνα σχετικά με τις διαδικτυακές κοινότητες πρακτικής (Jowett, 2015). Επιπλέον, η έρευνα υιοθετεί τον τύπο της ποιοτικής έρευνας, και συγκεκριμένα της φαινομενολογικής παράδοσης καθώς ασχολείται με το πώς τα υποκείμενα-αναπληρωτές εκπαιδευτικοί βιώνουν μια κατάσταση (Robson, 2010). Έτσι, ως καταλληλότερη μέθοδος για τη συλλογή των δεδομένων κρίνεται ο αυθόρμητος λόγος των αναπληρωτών δασκάλων μέσα στις διαδικτυακές τους κοινότητες.

Συγκεκριμένα, η έρευνα εστιάζει σε τρεις διαδικτυακές κοινότητες πρακτικής αναπληρωτών δασκάλων στο Facebook: στους «Αναπληρωτές Δάσκαλους», στην «Ομάδα Αναπληρωτών Δασκάλων» και τέλος στους «Σέξυ Αναπληρωτές Δάσκαλους». Η επιλογή αυτή έγινε με βάση τη δημοτικότητα των συγκεκριμένων διαδικτυακών ομάδων.

Πριν το ξεκίνημα της φάσης της συλλογής των δεδομένων, η ερευνητική ομάδα εντάχθηκε στις παραπάνω κοινότητες προκειμένου να οικοδομηθεί το προφίλ καθεμίας. Εφόσον δεν υπήρχαν αντίστοιχες έρευνες που διερευνούσαν τις διαδικτυακές κοινότητες των αναπληρωτών δασκάλων, τα ερευνητικά ερωτήματα αναδείχθηκαν κατά το παραπάνω διάστημα. Έτσι, προέκυψαν τα εξής ερευνητικά ερωτήματα:

1. Υπάρχουν διακυμάνσεις στο ενδιαφέρον ενασχόλησης των αναπληρωτών δασκάλων με τις διαδικτυακές κοινότητες πρακτικής ανάλογα με την χρονική περίοδο, και αν ναι, γιατί;
2. Ποια είναι τα κεντρικότερα θέματα συζήτησης που απασχολούν τους αναπληρωτές δασκάλους, και γιατί;

Ως προς τη συλλογή δεδομένων, αυτή αφορούσε τη χρονική περίοδο από τον Σεπτέμβριο του 2015 έως τον Απρίλη του 2016. Αφού ολοκληρώθηκε η παραπάνω διαδικασία, η έρευνα προχώρησε στο στάδιο της ανάλυσης. Τα δεδομένα αναλύθηκαν σύμφωνα με την ανάλυση περιεχομένου (Mayring, 2000). Ενώ, το είδος της κωδικοποίησης των δεδομένων ήταν η ανοιχτή κωδικοποίηση (Robson, 2010). Πιο συγκεκριμένα, για την ανάλυση των δεδομένων ακολουθήθηκαν 4 στάδια. Αρχικά, πραγματοποιήθηκε η ανάγνωση των δεδομένων. Έπειτα, αφού εντοπίστηκαν οι κεντρικές κατηγορίες θεμάτων δόθηκαν συνοπτικοί ορισμοί για κάθε μια. Στο τελευταίο στάδιο, μετά την κατηγοριοποίηση των δεδομένων σε θεματικές κατηγορίες, δόθηκαν απαντήσεις στα κεντρικά ερευνητικά ερωτήματα.

Γράφημα 1. Διακύμανση ενασχόλησης με διαδικτυακές κοινότητες

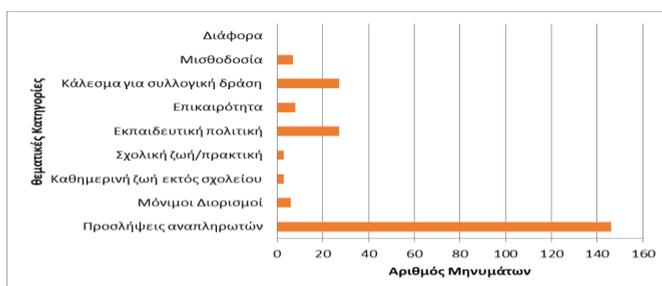
Αποτελέσματα

1ο ερευνητικό ερώτημα

Από το Γράφημα 1 προκύπτει ότι τα εκπαιδευτικά δρώμενα επηρεάζουν με όμοιο τρόπο την κινητικότητα των αναρτήσεων των μελών των διαδικτυακών κοινοτήτων πρακτικής των αναπληρωτών δασκάλων. Τα δρώμενα αυτά αναφέρονται είτε σε προσλήψεις αναπληρωτών είτε σε τρέχοντα ζητήματα εκπαιδευτικής πολιτικής.

Πιο αναλυτικά, παρατηρείται δυναμική εκκίνηση με πληθώρα αναρτήσεων κατά τον μήνα Σεπτέμβριο που δίνει την θέση της σε μια μείωση κατά τους επόμενους τρεις μήνες (Οκτώβριο, Νοέμβριο και Δεκέμβριο) για να φανει μία επόμενη αύξηση κατά τους μήνες Ιανουάριο και Φεβρουάριο και μια καθολική πτώση κατά τον μήνα Μάρτιο. Επομένως, συνάγεται πως ανεξάρτητα από το προφίλ κάθε διαδικτυακής κοινότητας υπάρχει μια κοινή σκοποθεσία, ένα κοινό ενδιαφέρον και μια παρόμοια αγωγή που εκδηλώνεται με την σχεδόν ταυτόσημη χρονολογική αυξομείωση των αναρτήσεων και των σχολίων κατά τις αντίστοιχες περιόδους.

2ο ερευνητικό ερώτημα

Γράφημα 2. Σύνολο αναρτήσεων ανά θεματική κατηγορία

Ανάμεσα στα θέματα που συζητούν τα μέλη των τριών διαδικτυακών κοινοτήτων, εξέχουσα θέση κατέχει το ζήτημα των προσλήψεων. Αυτό αποτυπώνεται στο Γράφημα 2, όπου παρατηρείται ότι το συγκεκριμένο θέμα συγκεντρώνει τα μεγαλύτερα ποσοστά αναρτήσεων σε όλες τις διαδικτυακές κοινότητες. Το εύρημα αυτό συνδέεται με το ότι οι συγκεκριμένες διαδικτυακές κοινότητες απευθύνονται σε αναπληρωτές δασκάλους, των οποίων το κυριότερο ζήτημα είναι η εργασιακή αβεβαιότητα (Λουκοπούλου, 2015).

Η δεύτερη θεματική κατηγορία που συγκεντρώνει ενδιαφέρον και στις τρεις διαδικτυακές κοινότητες είναι «το κάλεσμα για συλλογική δράση». Αυτή η κατηγορία επικρατεί κυρίως τον μήνα Απρίλιο εξαιτίας ενός νομοσχεδίου που έπληττε άμεσα τους αναπληρωτές δασκάλους. Αντίστοιχα, αυτή η τροπή τον συγκεκριμένο μήνα είχε ως συνέπεια την αύξηση των αναρτήσεων σχετικά με την «εκπαιδευτική πολιτική» καθώς οι αναπληρωτές δάσκαλοι σχολίαζαν γενικότερες εκπαιδευτικές εξελίξεις.

Τέλος, σημαντική κρίνεται μια επιπλέον ομοιότητα μεταξύ των διαδικτυακών κοινοτήτων. Ελάχιστα έως μηδαμινά είναι μεταξύ των άλλων τα δημοσιεύματα για τη σχολική ζωή/πρακτική, δηλαδή σε θέματα που εμπίπτουν με το αντικείμενο τους, τη διδασκαλία.

Συμπεράσματα

Η μελέτη των διαδικτυακών κοινοτήτων πρακτικής των αναπληρωτών δασκάλων οδηγεί σε σημαντικά συμπεράσματα. Ειδικότερα, σημειώνονται τα εξής:

- Οι αναπληρωτές δάσκαλοι παρουσιάζουν ενεργότερη ενασχόληση με τις διαδικτυακές τους κοινότητες πρακτικής τους μήνες κατά τους οποίους δρομολογούνται οι προσλήψεις αναπληρωτών, δηλαδή Σεπτέμβρη και Ιανουάριο.
- Η θεματική κατηγορία των «προσλήψεων» αναδεικνύεται η κεντρικότερη για τους αναπληρωτές δασκάλους σε όλες τις διαδικτυακές κοινότητες πρακτικής.
- Κάθε διαδικτυακή κοινότητα πρακτικής, ανάλογα με το προφίλ της, παρουσιάζει σημαντικές εναλλαγές στη θεματολογία της. Έτσι, οι πρώτες δυο, δηλαδή εκείνη των «Αναπληρωτών Δασκάλων» και εκείνη της «Ομάδας Αναπληρωτών Δασκάλων», διατηρούν ένα ενημερωτικό προφίλ. Ενώ, εκείνη των «Σέξυ Αναπληρωτών Δασκάλων» έχει διαμορφώσει ένα χιουμοριστικό προφίλ.

Ενώ, τα ευρύτερα συμπεράσματα στα οποία καταλήγει η παρούσα εργασία είναι τα εξής:

- Η ύπαρξη διαδικτυακών κοινοτήτων πρακτικής διευκολύνει την επικοινωνία ανάμεσα σε μια ιδιόμορφη επαγγελματική ομάδα, τους αναπληρωτές δασκάλους.
- Οι αναπληρωτές δάσκαλοι συμμετέχουν, κατά κύριο λόγο, στις διαδικτυακές κοινότητες πρακτικής με στόχο να ενημερώνονται για νέα που αφορούν τον επαγγελματικό κλάδο τους.
- Οι συγκεκριμένες κοινότητες, όπως προέκυψε από την ανάλυση, δεν φαίνεται να αναπτύσσουν προβληματισμό που να σχετίζεται με την ίδια την δουλειά τους, τη διδασκαλία.

Αναφορές

- Antonson, A. (2010). Substitute Teachers. In C. Clauss-Ehlers (Eds.), *Encyclopedia of Cross-Cultural School Psychology*. U.S.A.: Springer
- Jowett, A. (2015). A Case For Using Online Discussion Forums in Critical Psychological Research, *Qualitative Research in Psychology*, Vol 12 (No 3), 287-297. Ανακτήθηκε 7 Απριλίου, 2018, από http://www.academia.edu/15415243/Jowett_A._2015_A_Case_for_Using_Online_Discussion_Forum_in_Critical_Psychological_Research._Qualitative_Research_in_Psychology_12_3_287-297
- Κώστας, Α. Α. (2015). *Ηλεκτρονική Κοινότητα Πρακτικής Άσκησης (e-ΚΠΑ) Διερευνητική μελέτη περίπτωσης των Κοινοτήτων Πρακτικής με έμφαση στο Στοχασμό και την Επαγγελματική Ταυτότητα των εκπαιδευόμενων εκπαιδευτικών (Αδημοσίευτη διδακτορική διατριβή)*. Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Ρόδος. Ανακτήθηκε στις 7 Απριλίου, 2018, από <http://hdl.handle.net/10442/hedi/36821>
- Λουκοπούλου, Ε. Ε. (2015). *Ενημερία μόνιμων και αναπληρωτών δασκάλων: σχέση με δημογραφικούς παράγοντες, την αντιλαμβανόμενη κοινωνική στήριξη και στρεσογόνα γεγονότα ζωής (Master's thesis)*. Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης.
- Mayring, P. (2000). Qualitative Content Analysis. *Forum Qualitative Sozialforschung / Forum: Qualitative Social Research*, Vol 1 (No. 2), Ανακτήθηκε 7 Απριλίου, 2018, από <http://utsc.utoronto.ca/~kmacd/IDSC10/Readings/text%20analysis/CA.pdf>
- Robson, C. (2007). *Η έρευνα του πραγματικού κόσμου*. Αθήνα: Gutenberg.
- Tsiotakis, P. & Jimoyiannis, A. (2016). Critical factors towards analyzing teacher's presence in on-line learning communities. *Internet and Higher Education*. Vol 28, 45-58. Ανακτήθηκε 7 Απριλίου, 2018, από <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1096751615000603>
- Wang, J. (2013). WHAT HIGHER EDUCATIONAL PROFESSIONALS NEED TO KNOW ABOUT TODAY'S STUDENTS: ONLINE SOCIAL NETWORKS. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, Vol. 12 (No 3). Ανακτήθηκε 7 Απριλίου, 2018, από <https://eric.ed.gov/?id=EJ1016923>.